

ผลกระทบและความยั่งยืนด้านสุขภาวะจากโครงการชุมชนน่าอยู่ ในเขตล้านนาตะวันออก*

THE IMPACT AND SUSTAINABILITY ON WELL-BEING OF LIVABLE COMMUNITY PROJECT IN THE EASTERN LANNA AREA*

ประจักษ์ กองตัน**

ระพีพันธ์ โพธิ์ศรี***

วชิ ปัญญาใส***

(วันที่รับบทความ: 16 กรกฎาคม 2566; วันที่แก้ไขบทความ: 24 สิงหาคม 2566; วันที่ตอบรับบทความ: 28 สิงหาคม 2566)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาผลกระทบและความยั่งยืนด้านสุขภาวะ ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความยั่งยืนด้านสุขภาวะ และถอดบทเรียนและเสนอแนวทางการพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนด้านสุขภาวะของชุมชน ในเขตล้านนาตะวันออก ด้วยการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ร่วมโครงการชุมชนน่าอยู่ในเขตล้านนาตะวันออก จำนวน 1,192 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบวัดเจตคติและแบบสัมภาษณ์ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสอบถามและการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลกระทบต่อบุคคล ทุกมิติสุขภาวะอยู่ระดับมาก เกิดกลไกสภาผู้นำชุมชนที่สามารถนำชุมชนให้พึ่งพาตนเอง มีภูมิคุ้มกันที่ดีพร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลง เกิดการฟื้นตัวได้เร็วเมื่อเกิดภาวะวิกฤติต่างๆ มีลักษณะเป็นชุมชนเข้มแข็งและน่าอยู่ เป็นต้นแบบให้พื้นที่ข้างเคียงร่วมเรียนรู้และประชาชนในพื้นที่มีเจตคติที่ดีต่อการมี สุขภาวะจากโครงการชุมชนน่าอยู่ในเขตล้านนาตะวันออก อยู่ในระดับดีมาก 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความยั่งยืนด้านสุขภาวะ คือมีผู้นำ การเสริมพลัง การสืบสานภูมิปัญญา การพึ่งพาตนเองและคนในชุมชนส่วนใหญ่ได้รับประโยชน์ 3) บทเรียนสำคัญและเสนอแนวทางการพัฒนาชุมชนโดยสภาผู้นำชุมชนต้องได้รับการพัฒนาสมรรถนะการบริหารจัดการชุมชน การจัดทำแผนชุมชนพึ่งตนเอง การจัดสวัสดิการสำหรับทุกกลุ่มวัยของชุมชน

คำสำคัญ: ผลกระทบ, ความยั่งยืน, สุขภาวะ, โครงการชุมชนน่าอยู่, ล้านนาตะวันออก

*บทความวิจัย, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

**นักศึกษานิเทศศาสตร์ สาขาวิจัยและประเมินเพื่อพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์Email: g6357110105@unuo.ac.th

***รองศาสตราจารย์, สาขาวิจัยและประเมินเพื่อพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์Email: RAPIN.POS@live.unuo.ac.th

****ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิจัยและประเมินเพื่อพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์Email: VAJEE.PAN@live.unuo.ac.th

THE IMPACT AND SUSTAINABILITY ON WELL-BEING OF LIVABLE COMMUNITY PROJECT IN THE EASTERN LANNA AREA*

PRAJAK KONGTAN**

RAPIN POSRIE***

VAJEE PANYOSAI****

(Received: July 16, 2023; Revised: August 24, 2023; Accepted: August 28, 2023)

ABSTRACT

The objectives of this research were to study the impacts and sustainability of the well-being, examine the factors affecting the sustainability of the well-being, synthesize the lessons learned, and propose guidelines for sustainable development in terms of community health in the eastern Lanna area. The 1,192 subjects of this mix-method research were the participants in the livable community project in the eastern Lanna area. The data were collected by using a questionnaire, an attitude evaluation form, and an interview; and analyzed by mean, standard deviation, and content analysis. The results showed that the impacts on the target population in all dimensions of health were at a high level, resulting in forming the community council mechanism able to be self-reliant or self management, acquiring good immunity, being ready to cope with changes and able to recover quickly when encountering various crises, and being a strong and livable community and a role model for neighboring areas to learn. Additionally, the people in the area had a good attitude towards the project. It was found that the factors affecting the sustainability were having a leader, empowerment, knowledge transferring, self-reliant, and the majority being benefited. In terms of learned lessons and guidelines, there should be development of the management abilities of the community council, construction of the community self-reliant plan, and the provision of welfare for the majority of the people.

Keywords: Impact, Sustainability, Well-being from Livable, Community Projects, The Eastern Lanna Area

* Research article, Faculty of Education, Uttaradit Rajabhat University.

** Student of Research and Evaluation for Educational Development, Faculty of Education, Uttaradit Rajabhat University. Email g6357110105@live.ur.ac.th

*** Associate Professor, Research and Evaluation for Educational Development, Faculty of Education, Uttaradit Rajabhat University. Email: RAPIN.POS@live.ur.ac.th

**** Assistant Professor, Research and Evaluation for Educational Development, Faculty of Education, Uttaradit Rajabhat University. Email: VAJEE.PAN@live.ur.ac.th

บทนำ

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในสมาชิกขององค์การอนามัยโลก (WHO) ได้ร่วมสัตยาบันตามกฎบัตรออกอตตาวา (Ottawa Charter) ที่เน้นนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ การสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ การเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง การพัฒนาทักษะส่วนบุคคล การปรับเปลี่ยนระบบสุขภาพและการขับเคลื่อนสู่อนาคต และการมีสถานะที่สมบูรณ์ของร่างกาย จิตใจ และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขและมีได้หมายความว่าเฉพาะเพียงแต่การปราศจากโรคและทุพพลภาพเท่านั้น” (WHO, 2019) ประกอบกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ดำเนินโครงการชุมชนน่าอยู่ โดยใช้หลักการเสริมสร้างการดำเนินงานในชุมชนที่เข้มแข็งด้วยการเสริมสร้างพลังชุมชนให้ชุมชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ สามารถควบคุมปัจจัยกำหนดสุขภาพได้ด้วยตนเอง (Laverack, 2007) ด้วยกลไกการจัดการในชุมชนที่เรียกว่า สภาผู้นำชุมชน โดยมีองค์ประกอบหลัก คือ คณะกรรมการหมู่บ้านตามโครงสร้างที่มีอยู่เดิมและตัวแทนจากกลุ่มต่าง ๆ ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถค้นหาปัญหาและร่วมกำหนดเป้าหมายของตนเอง (Butterfoss, Goodman, & Wandersman, 1996) และ อำนาจ ศรีรัตนบัลล์ (2560) กล่าวว่า การเสริมพลังอำนาจการทำงานคณะกรรมการหมู่บ้าน เน้นการทำงานด้วยกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมจากสมาชิกในหมู่บ้านและภาคีที่เกี่ยวข้อง สามารถดำเนินงานสร้างชุมชนเข้มแข็งทั่วประเทศได้ ทั้งนี้โครงการชุมชนน่าอยู่พื้นที่ภาคเหนือ ยังขาดสารสนเทศผลกระทบและความยั่งยืนด้านสุขภาพและบทเรียนที่แสดงถึงเป็นชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืนหลังสิ้นสุดระยะเวลาโครงการ และหากชุมชนเข้มแข็งจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนในมิติอื่นๆได้ (Wallerstein, 1992)

องค์การสหประชาชาติกำหนดกรอบความคิดที่มองการพัฒนาเป็นมิติของเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ให้มีความเชื่อมโยงกันใช้เป็นทิศทางการพัฒนาที่ยั่งยืนใน 3 มิติที่เอื้อต่อกันและแบ่งแยกมิได้ ได้แก่ ประชาชน โลก ความมั่งคั่ง สันติภาพ และความเป็นหุ้นส่วน (Partnership) (กมลสินทร์ พินิจภูวดล, 2560) ประกอบกับความเชื่อมโยงระหว่างหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเป้าหมาย การพัฒนาที่ยั่งยืน หรือ Sustainable Development Goals (SDGs) สอดคล้องกับชล บุญนาค และคณะ (2565) ได้อธิบายว่า หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy : SEP) มีความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG) อย่างกลมกลืนเพราะมีเป้าหมายปลายทางที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ ทั้ง SEP และ SDGs ต่างมุ่งพัฒนาและสร้างความสมดุลในมิติสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม หลังจากชุมชน มีความเข้มแข็งแล้วจึงขยายความร่วมมือมายังองค์กรภายนอกชุมชน

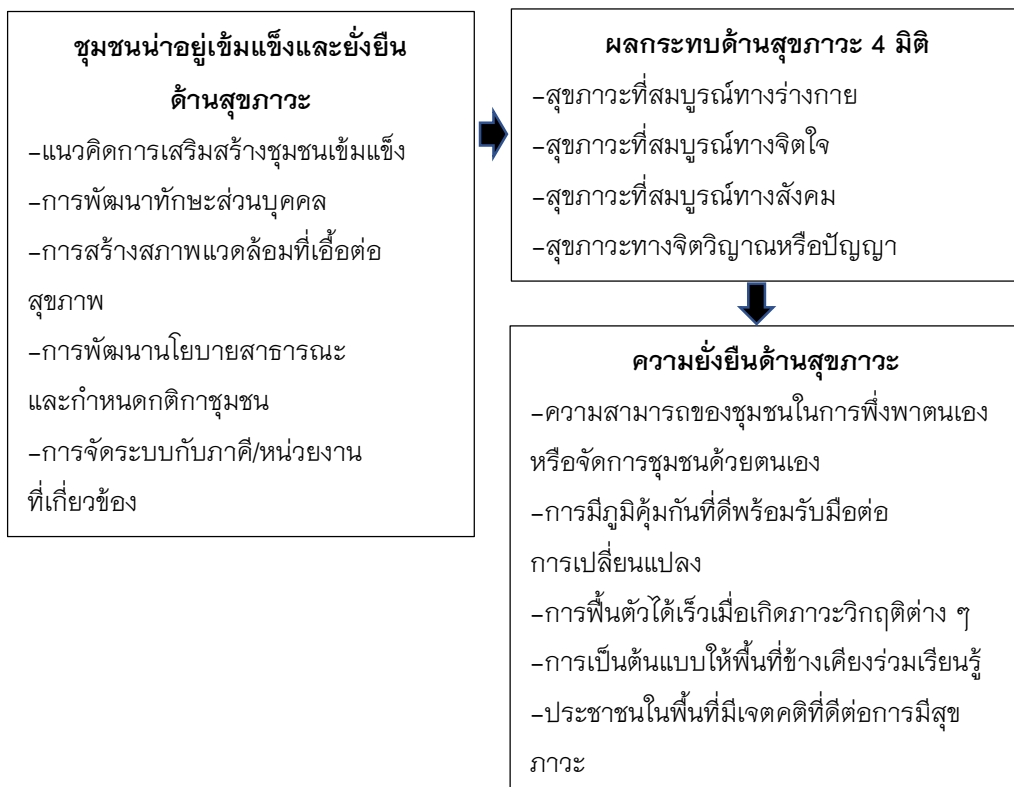
พื้นที่ภาคเหนือ ในเขตล้านนาตะวันออก ประกอบด้วย 4 จังหวัด ได้แก่ เชียงราย พะเยา แพร่ และน่าน มีจุดเด่น อัตลักษณ์ของวัฒนธรรมล้านนา ตามความเชื่อ พฤติกรรมสุขภาพที่เป็นอัตลักษณ์ วัฒนธรรมสุขภาพรวมถึงผสมผสานพึ่งตนเองด้วยสมุนไพรและภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นสังคมเครือญาติ และความเป็นมิตรไมตรีของคนในพื้นที่ (ลิลลาลิ ศิริวิไลเลิศอนันต์, 2563) ทั้งนี้หลังจากการดำเนินโครงการชุมชนน่าอยู่ได้สิ้นสุดลงโดยไม่ได้รับงบประมาณ ยังขาดการศึกษาถึงผลกระทบและความยั่งยืนด้านสุขภาพ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ตลอดจนต้องการทราบปัจจัยที่ส่งผลต่อความยั่งยืนด้านสุขภาพที่

สอดคล้องกับความยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy:SEP) กับเป้าหมายทางสุขภาวะที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) เป็นอย่างไร นำสารสนเทศและบทเรียนและเสนอแนวทางการพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนด้านสุขภาวะของชุมชน ที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาด้านสุขภาวะระดับชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลกระทบและความยั่งยืนด้านสุขภาวะจากโครงการชุมชนน่าอยู่ ในเขตล้านนาตะวันออก
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความยั่งยืนด้านสุขภาวะจากโครงการชุมชนน่าอยู่ ในเขตล้านนาตะวันออก
3. เพื่อถอดบทเรียนและเสนอแนวทางการพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนด้านสุขภาวะของชุมชน ในเขตล้านนาตะวันออก

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยสำหรับการวิเคราะห์ผลกระทบและความยั่งยืนด้านสุขภาวะ
จากโครงการชุมชนน่าอยู่ ในเขตล้านนาตะวันออก

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed method Research) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาผลกระทบและความยั่งยืนด้านสุขภาวะจากโครงการชุมชนน่าอยู่ ในเขตล้านนาตะวันออก

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย สภาผู้นำชุมชน ตัวแทนครัวเรือนและภาคีที่เกี่ยวข้องด้านสุขภาวะจากโครงการชุมชนน่าอยู่ในเขตล้านนาตะวันออก ระหว่างปี 2561 ถึง 2563 พื้นที่จังหวัดเชียงราย จังหวัดพะเยา จังหวัดแพร่ และจังหวัดน่าน จำนวน 4,547 คน วนาดกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีกำหนดขนาดขอบเขตความคลาดเคลื่อน B (error bound) ด้วยความเชื่อมั่น 95%(ระพินทร์ โพธิ์ศรี, 2564) และทำการสุ่มตามระดับชั้นภูมิ จำนวน 1,192 คน

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการทดลองใช้ จำนวน 30 ตัวอย่าง มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้หลักการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าและทำการวิเคราะห์เนื้อหา 3) แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับบทเรียนและเสนอแนวทางการพัฒนา การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้หลักการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าและทำการวิเคราะห์เนื้อหา

1.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสอบถามและการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพจริงด้านผลกระทบและความยั่งยืนด้านสุขภาวะจากโครงการชุมชนน่าอยู่ในเขตล้านนาตะวันออกในช่วงเดือนพฤศจิกายน 2565 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2566 ด้วยตนเอง

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้หลักการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าและทำการวิเคราะห์เนื้อหา โดยเกณฑ์การแปรผลของผลกระทบ แบ่งเป็น 7 ระดับ (ระพินทร์ โพธิ์ศรี 2564) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
1.00 – 1.50	มีผลกระทบ น้อยที่สุด
1.51 – 2.25	มีผลกระทบ น้อย
2.26 – 2.50	มีผลกระทบ ค่อนข้างน้อย
2.51 – 3.50	มีผลกระทบ ปานกลาง
3.51 – 3.75	มีผลกระทบ ค่อนข้างมาก
3.76 – 4.50	มีผลกระทบ มาก
4.51 – 5.00	มีผลกระทบ มากที่สุด

ขั้นตอนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความยั่งยืนด้านสุขภาวะจากโครงการชุมชนน่าอยู่ ในเขตล้านนาตะวันออก

2.1 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย พื้นที่โครงการชุมชนน่าอยู่ ในเขตล้านนาตะวันออก ระหว่างปี 2561 ถึง 2563 พื้นที่จังหวัดเชียงราย จังหวัดพะเยา จังหวัดแพร่ และจังหวัดน่าน จำนวน 31 หมู่บ้าน วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 4 หมู่บ้าน ของ 4 จังหวัด โดยการสุ่มแบบง่าย สำหรับผู้ให้ข้อมูลหลัก ทั้งหมดจำนวน 12 คน ประกอบด้วย ประธานสภาผู้นำชุมชน จำนวน 4 คน สมาชิกสภาผู้นำชุมชน จำนวน 4 คน ตัวแทนครัวเรือนจำนวน 4 คน โดยมีเกณฑ์พิจารณาเลือกจากผู้มีคุณสมบัติหรือที่เกี่ยวข้องกับโครงการชุมชนน่าอยู่ ในเขตล้านนาตะวันออก และมีประสบการณ์เกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพไม่น้อยกว่า 3 ปี ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

2.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพจริงด้านผลกระทบโดยตรงและความยั่งยืนด้านสุขภาวะจากโครงการชุมชนน่าอยู่ในเขตล้านนาตะวันออก ในช่วงเดือนพฤศจิกายน 2565 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2566 ด้วยตนเอง

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้หลักการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าและทำการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 3 ถอดบทเรียนและเสนอแนวทางการพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนด้านสุขภาวะของชุมชน ในเขตล้านนาตะวันออก

3.1 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 12 คน ประกอบด้วย ประธานสภาผู้นำชุมชน จำนวน 4 คน สมาชิกสภาผู้นำชุมชน จำนวน 4 คน ตัวแทนครัวเรือนจำนวน 4 คน โดยมีเกณฑ์พิจารณาเลือกจากผู้มีคุณสมบัติหรือที่เกี่ยวข้องกับโครงการชุมชนน่าอยู่ ในเขตล้านนาตะวันออก และมีประสบการณ์เกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพไม่น้อยกว่า 3 ปี ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง และการศึกษาสภาพจริงของ 4 พื้นที่ เจาะจงพื้นที่ที่ประสบผลสำเร็จ

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย เอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการชุมชนน่าอยู่ในเขตล้านนาตะวันออก แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับบทเรียนและเสนอแนวทางการพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนด้านสุขภาวะของชุมชน ในเขตล้านนาตะวันออก

3.3 ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูล จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย รายงานสรุปผลลัพธ์โครงการย่อย รายงานผลการประเมินที่จัดทำโดยทีมประเมินของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และการสัมภาษณ์เกี่ยวกับบทเรียนและเสนอแนวทางการพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนด้านสุขภาวะของชุมชน ในเขตล้านนาตะวันออก

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้หลักการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าโดยการยืนยันซึ่งกันและกันระหว่างข้อค้นพบที่ได้จากวิธีการรวบรวมข้อมูลที่แตกต่างกันทั้งจากเอกสาร การสัมภาษณ์และสภาพจริงของพื้นที่และทำการวิเคราะห์เนื้อหาตามกรอบการถอดบทเรียน (Community coalition Action Theory : CCAT) (Butterfoss, Goodman, & Wandersman, 1996)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ผลกระทบและความยั่งยืนด้านสุขภาวะจากโครงการชุมชนน่าอยู่ ในเขตล้านนาตะวันออก ดังนี้

1.1 ผลกระทบด้านสุขภาวะจากโครงการชุมชนน่าอยู่ ในเขตล้านนาตะวันออก ดังตาราง 1
ตารางที่ 1 ผลกระทบโดยตรงด้านสุขภาวะ จากโครงการชุมชนน่าอยู่ ในเขตล้านนาตะวันออก

รายการ	ผลกระทบโดยตรงตามมิติสุขภาวะ			
	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	ลำดับ
มิติสุขภาวะทางกาย	4.26	0.52	มีผลกระทบมาก	2
มิติสุขภาวะทางจิตใจ	4.17	0.78	มีผลกระทบมาก	4
มิติสุขภาวะทางสังคม	4.25	0.58	มีผลกระทบมาก	3
มิติสุขภาวะจิตวิญญาณหรือปัญญา	4.42	0.55	มีผลกระทบมาก	1

จากตารางที่ 1 พบว่า โครงการชุมชนน่าอยู่ ในเขตล้านนาตะวันออก ภาพรวมมีผลกระทบมากและผลกระทบที่อยู่ในระดับสูงที่สุด คือ มิติสุขภาวะทางจิตวิญญาณหรือปัญญา

1.1.2 เกิดกลไกคณะทำงานที่เรียกว่า “สภาผู้นำชุมชน” มีรูปแบบการบริหารงานโดยสภาผู้นำชุมชนที่มุ่งส่งเสริมสุขภาวะของประชาชนในพื้นที่มาจาก 2 ส่วน คือ ผู้นำที่เป็นทางการประกอบด้วย คณะกรรมการหมู่บ้านและผู้นำที่ไม่เป็นทางการโดยได้รับการยอมรับจากเวทีประชาคมของชาวบ้าน ทำหน้าที่บริหารงานต่าง ๆ และจัดการแก้ไขปัญหาสุขภาวะต่าง ๆ และพบว่ามีแผนชุมชนที่นำมาใช้ได้จริง

1.1.3 เกิดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและทางสังคมมีสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ สะอาดปลอดภัยและปราศจากแหล่งโรค มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการลดการสูบบุหรี่ ลดการดื่มสุรา มีพื้นที่ปลูกผักและผลไม้ของคนในชุมชน มีสถานที่ที่เอื้อต่อการออกกำลังกายของคนในชุมชน มีสภาพถนนและการจัดการจราจรที่ส่งผลต่อการลดจำนวนอุบัติเหตุในชุมชนและร่วมกำหนดกติกาหรือข้อตกลงชุมชนโดยทุกฝ่ายยอมรับและร่วมปฏิบัติตามทำให้ ลดความขัดแย้งลง ส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีในชุมชน

1.2 ความยั่งยืนด้านสุขภาวะจากโครงการชุมชนน่าอยู่ ในเขตล้านนาตะวันออก ดังนี้

1.2.1 ระดับเจตคติที่ดีต่อการมีสุขภาวะของบุคคล ดังตาราง 2

ตารางที่ 2 เจตคติระดับบุคคลที่มีต่อสุขภาวะจากโครงการชุมชนน่าอยู่ในเขตล้านนาตะวันออก

ประเด็น	เจตคติระดับบุคคล			
	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	ลำดับ
1.ด้านความรู้ (cognitive)	4.43	0.57	มีผลกระทบ มาก	2
2.ด้านจิตใจ (affective)	4.45	0.56	มีผลกระทบ มาก	1
3.ด้านพฤติกรรม (behavior)	4.10	0.81	มีผลกระทบ มาก	3
รวม	4.33	0.48	มีผลกระทบ มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่าภาพรวมเจตคติระดับบุคคลที่มีต่อสุขภาวะจากโครงการชุมชนน่าอยู่ ในเขตล้านนาตะวันออกทุกด้าน อยู่ในระดับมีผลกระทบมาก

1.2.2 ชุมชนมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองหรือจัดการชุมชนด้วยตนเอง ด้านการพึ่งพาตนเองหรือจัดการด้วยแบบแผนของชุมชน โดยสภาผู้นำชุมชนเป็นแกนหลักของชุมชนที่มีความสามารถนำพาประชาชนในพื้นที่ด้วยการพึ่งพาตนเอง ด้วยการจัดทำแผนชุมชนพึ่งตนเอง และมีการนำไปปฏิบัติที่เป็นระบบและมีอำนาจให้เกิดความเป็นเจ้าของและควบคุมงานที่ตนเองริเริ่ม สามารถจัดการความขัดแย้งในกรณีที่เกิดการพิพาทให้ยุติลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีระบบการดูแลผู้เปราะบางที่ต้องการความช่วยเหลือได้ ส่งเสริมด้านอาชีพดำเนินการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชน คนส่วนใหญ่เข้าถึงประโยชน์โดยไม่ต้องกู้หนี้ยกภาระบบ การมีภูมิคุ้มกันที่ดีพร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงด้วยการร่วมกำหนดมาตรการหรือกติกาชุมชนที่ทุกฝ่ายยอมรับและร่วมปฏิบัติ มีการส่งเสริมให้ชาวบ้านดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นพื้นที่ต้นแบบให้พื้นที่ข้างเคียงร่วมเรียนรู้ มีการสืบทอดไปยังคนรุ่นหลัง รวมถึงสืบสานด้านวัฒนธรรมประเพณี และสามารถฟื้นตัวได้เร็วเมื่อเกิดภาวะวิกฤติต่าง ๆ ด้วยมีการจัดทำระบบการป้องกันภัยพิบัติต่าง ๆ และสามารถพลิกฟื้นให้กลับเข้าสู่สภาวะปกติได้อย่างรวดเร็ว มีกิจกรรมให้ชาวบ้านมีการพบปะเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และความคิดเห็นได้และในสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ชุมชนร่วมกันรับมือได้อย่างน่าพึงพอใจและมีลักษณะเป็นชุมชนเข้มแข็งและน่าอยู่ มีกติกาสังคมที่เป็นค่านิยมอันดีงาม และมีทิศทางสัมพันธ์กับข้อมูลเจตคติระดับดีมาก แสดงให้เห็นถึงบุคคลในทุกหมู่บ้านและทุกจังหวัดมีความพึงพอใจมากหรือเกิดความต่อเนื่องและแสดงว่าการดำเนินโครงการชุมชนน่าอยู่ในเขตล้านนาตะวันออกมีความสำเร็จเกิดความยั่งยืน

2. ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความยั่งยืนด้านสุขภาวะจากโครงการชุมชนน่าอยู่ ในเขตล้านนาตะวันออก

พบว่าปัจจัยหรือสาเหตุที่ทำให้ชุมชนดำรงอยู่ได้อย่างมีสุขภาวะ มีการพึ่งพาตนเอง ไม่ทำให้คนในอนาคต เกิดปัญหา ดังนี้

2.1 ผู้นำและแกนนำของชุมชนต้องการแก้ไขปัญหาภายในชุมชน โดยกระตุ้นให้ทุกคนมีส่วนร่วม มีความเป็นเจ้าของในการแก้ไขปัญหาของชุมชนอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมตัดสินใจร่วมดำเนินการ ตลอดจนร่วมกันติดตามผลของการดำเนินงานแก้ไขปัญหา

2.2 ได้รับการเสริมพลังให้เกิดความอยากรู้ ต้องการทำได้ด้วยตนเอง หรือชุมชนตนเองผ่านการแนะนำ ส่งเสริม และสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่ จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) กระตุ้นให้คนในชุมชนเกิดการตื่นตัวและสามารถรวมกลุ่มขึ้นได้

2.3 ความต้องการสืบสานภูมิปัญญา ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น มีวิธีการถ่ายทอดประเพณี ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไปยังรุ่นลูกหลานและเป็นตัวเชื่อมให้คนในชุมชนเข้ามารวมกัน

2.4 คนในชุมชนได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานร่วมกันและมีหลักประกันด้านสวัสดิการชุมชน

3. ผลการถอดบทเรียนและเสนอแนวทางการพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนด้านสุขภาวะของชุมชนในเขตลำนานาตะวันออก

3.1 ผลการถอดบทเรียน พบว่าเงื่อนไขการเกิดความยั่งยืนด้านสุขภาวะประกอบด้วย

3.1.1 สถาผู้นำชุมชนต้องได้รับการพัฒนาสมรรถนะการบริหารจัดการด้วยกลไกสภาผู้นำชุมชน การจัดทำแผนชุมชนพึ่งตนเองและจำเป็นต้องเพิ่มเติม เช่น ทักษะประสบการณ์ด้านการสื่อสาร วิทยาการกระบวนการ วิทยาการถ่ายทอดความรู้ จึงเป็นความรู้ในตนเองสู่ประโยชน์ของการพัฒนาชุมชนได้

3.1.2 คนในชุมชนมีส่วนร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติการ ร่วมติดตามผลและร่วมรับประโยชน์โดยมีสัดส่วนเข้าถึงสิทธิประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ในชุมชน

3.1.3 คนในชุมชนต้องมีศักยภาพในการพึ่งพาตนเองสูง

3.1.4 การดำรงและมีการสืบสานภูมิปัญญา ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น มีถ่ายทอดประเพณี ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไปยังรุ่นลูกหลานและเป็นตัวเชื่อมให้คนในชุมชนเข้ามารวมกัน

3.1.5 สุขภาวะที่เกิดจากการดำเนินงานโครงการชุมชนน่าอยู่ในเขตลำนานาตะวันออกต้องให้ประชาชนส่วนใหญ่ของชุมชนได้รับประโยชน์

3.2 แนวทางการพัฒนา ควรใช้รูปแบบคู่ขนาน ระหว่างการรับนโยบายกับการเสริมพลังชุมชนไปพร้อม ๆ กัน โดยชุมชนจะได้สร้างความเข้มแข็งจนสามารถดำเนินการแก้ปัญหาและพัฒนาระดับชุมชน ทั้งด้านจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพแวดล้อมทางสังคม สร้างเสริมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ หรือ WIN-WIN และควรใช้เวลาดำเนินโครงการยาวนาน อย่างน้อย 3 ปี จึงเกิดผลลัพธ์ และผลกระทบ เห็นการเปลี่ยนแปลง สร้างความยั่งยืนที่ชัดเจน

การอภิปรายผล

จากวัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 ผลกระทบและความยั่งยืนด้านสุขภาวะจากโครงการชุมชนน่าอยู่ในเขตลำนานาตะวันออก พบว่า โดยรวมมีผลกระทบมาก ทั้งทางร่างกาย ทางจิตใจ ทางสังคมและทางจิตวิญญาณหรือปัญญา และเกิดเจตคติที่ดีด้านสุขภาวะโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก โดยทุกพื้นที่ไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นถึงบุคคลในทุกหมู่บ้านและทุกจังหวัดมีความพึงพอใจมากหรือเกิดความต่อเนื่องและแสดงว่าการดำเนินโครงการชุมชนน่าอยู่ในเขตลำนานาตะวันออก มีความสำเร็จเกิดความยั่งยืน ทั้งนี้เนื่องจาก สร้างการมีส่วนร่วม มีข้อมูลสภาพจริงปัญหาของประชาชนส่วนใหญ่นำมาวิเคราะห์ทำแผนงานโครงการหรือกำหนดเชิงนโยบายสู่การลงมือปฏิบัติร่วมกันของคนในชุมชนและภาคีผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่ รวมถึงการปลูกฝังจิตสำนึกให้เกิดเจตคติของการมีสุขภาวะที่ดี ทั้งระดับบุคคล ครอบครัวและชุมชน ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประวิช ขุนนิคม (Khunnikhom, P. 2019) ได้ศึกษาการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ กรณีศึกษา โครงการเสริมสร้างศักยภาพตำบลสุขภาวะ “คลองท่อม Model” แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติกร่อนปลอดภัย 100% อบต.คลองท่อมเหนือ อ.คลองท่อม จ.กระบี่ ที่พบว่าการใช้

กระบวนการตามขั้นตอนนโยบายเน้นให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมเริ่มจาก การวิเคราะห์ วางแผน ประเมินผล และร่างข้อเสนอ นำสู่การปฏิบัติร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องจะส่งผลเสียต่อสุขภาพน้อยที่สุดและได้ผลดีต่อสุขภาพมากที่สุด รวมถึงสามารถลดความไม่เป็นธรรมทางสุขภาพและสอดคล้องกับ ชูสิวรรณ ปราณีธรรม (Praneetham, C. 2019) เรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในครัวเรือนและในโรงแรมของนักท่องเที่ยว ชาวไทย ที่พบว่า เจตคติมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในครัวเรือน ปัญหาและอุปสรรคในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ได้แก่ ขาดความตระหนัก และความรู้เรื่องการจัดการขยะที่ถูกต้อง และเกิดความยั่งยืนด้านสุขภาวะในด้านการพึ่งพาตนเองหรือจัดการด้วยแบบแผนของชุมชน ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดี พร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลง การฟื้นตัวได้เร็ว เมื่อเกิดภาวะวิกฤติต่าง ๆ และด้านเป็นพื้นที่ต้นแบบให้พื้นที่ข้างเคียงร่วมเรียนรู้ ทั้งนี้เนื่องจาก มีกลไกสภาผู้นำชุมชน ที่ผ่านการเสริมพลังอำนาจให้เป็นแกนหลักเสมือนรัฐบาลหมู่บ้านด้วยการใช้ข้อมูล ใช้แผนชุมชนพึ่งตนเอง สร้างการมีส่วนร่วมของทุกกลุ่มในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พินทุสร โพธิ์อุไร (Phourai. P. 2021) เรื่องการเสริมพลังชุมชนเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ กรณีศึกษาโครงการชุมชนน่าอยู่ในพื้นที่ภาคเหนือของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ที่พบว่า การเสริมพลังจะส่งผลให้ชุมชนเข้มแข็ง เกิดจัดการชุมชนด้วยตนเองมีภูมิคุ้มกันที่ดีพร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงสามารถฟื้นตัวได้เร็วเมื่อเกิดภาวะวิกฤติต่าง ๆ และสอดคล้องกับ แชน อะทะไชย (Atachai. C. 2020) ศึกษารูปแบบการประเมินสภาผู้นำชุมชนจัดการตนเองเพื่อชุมชนน่าอยู่ พบว่า สภาผู้นำชุมชนสามารถปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาท และเกิดผลสำเร็จในด้านการบริหารจัดการหมู่บ้าน ในการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง การพัฒนาทักษะส่วนบุคคล การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ และการพัฒนานโยบายสาธารณะในรูปของกติกาชุมชนหรือข้อตกลงชุมชนที่ส่งผลให้สามารถจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม ลดอุบัติเหตุ ลดการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ลดการสูบบุหรี่ เพิ่มพฤติกรรมบริโภคผัก ผลไม้และกิจกรรมทางกาย

วัตถุประสงค์ ข้อที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความยั่งยืนด้านสุขภาวะจากโครงการชุมชนน่าอยู่ ในเขตล้านนาตะวันออก เป็นชุมชนที่มีความสามารถในการพึ่งพาตนเองหรือจัดการชุมชนด้วยตนเอง ด้านการพึ่งพาตนเองหรือจัดการด้วยแบบแผนของชุมชน พบว่า 1) ผู้นำและแกนนำของชุมชนต้องการแก้ไขปัญหาภายในชุมชน โดยกระตุ้นให้ทุกคนเข้ามา มีส่วนร่วมมีความเป็นเจ้าของในการแก้ไขปัญหาของชุมชนอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ตลอดจนร่วมกันติดตามผลของการแก้ไขปัญหา 2) ได้รับการเสริมพลังให้เกิดความอยากรู้ ต้องการทำได้ด้วยตนเอง หรือชุมชนตนเองผ่านการแนะนำ ส่งเสริม และสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก กระตุ้นให้คนในชุมชนเกิดความตื่นตัวและรวมกลุ่มขึ้น 3) คนในชุมชนมีปัญหาด้านสุขภาพ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านการจัดการทรัพยากร 4) ความต้องการสืบสานภูมิปัญญา ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น มีการถ่ายทอดประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไปยังรุ่นลูกหลานและเป็นตัวเชื่อมโยงให้คนในชุมชนเข้ามารวมกัน 5) คนในชุมชนมีศักยภาพในการพึ่งพาตนเองสูง 6) คนในชุมชนได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานร่วมกันและมีหลักประกันด้านสวัสดิการชุมชน ทั้งนี้เนื่องจาก ชุมชนมีผู้นำสร้างการเปลี่ยนแปลง มุ่งมั่นการพัฒนาอย่างมีเป้าหมาย มีความเป็นเจ้าของและมีอำนาจตัดสินใจ มีการประสานงาน และการทำงาน

ร่วมกันทั้งภาครัฐและองค์กรอื่น ๆ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูสิทธิ์ เจริญพร (Charoenporn, C. 2017) ศึกษาเรื่อง “เมืองน่าอยู่”: แนวคิดเพื่อการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษาชุมชนหลักหก ตำบลหลักหก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี พบว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จของการดำเนินงานโครงการเมืองน่าอยู่ คือ 1) ความมุ่งมั่นและสัญญาทางสาธารณสุขที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาสุขภาพของประชาชนโดยรวมทุกคน 2) การตัดสินใจร่วมกัน 3) การสร้างกลไกการประสานงาน และการทำงานร่วมกันทั้งภาครัฐ เอกชน 4) การมีส่วนร่วมของชุมชน และสอดคล้องกับ ศุภวัฒน์ เสาเงิน (Saongoen, S. (2017) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองรี ตำบลหนองรี อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี พบว่า ความสำเร็จของการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง เกิดจาก 4 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยด้านผู้นำชุมชน 2) ปัจจัยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนทุกกิจกรรม และยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต 3) ปัจจัยด้านภาคีเครือข่ายการพัฒนาาร่วมกับภาครัฐที่เป็นพี่เลี้ยงให้กับชุมชน และ 4) ปัจจัยด้านการมีแหล่งเรียนรู้ ด้านเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นสถานที่ถ่ายทอดความรู้เฉพาะทางให้กับชาวบ้านและหมู่บ้านอื่นสำหรับดูงาน

วัตถุประสงค์ ข้อที่ 3 บทเรียนและเสนอแนวทางการพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนด้านสุขภาวะของชุมชน ในเขตล้านนาตะวันออก พบว่า เงื่อนไขหรือแนวทางของความสำเร็จได้นั้น สมาชิกชุมชนต้องได้รับการพัฒนาสมรรถนะ คือ ด้านการบริหารจัดการด้วยกลไกสภาผู้นำชุมชน การจัดทำแผนชุมชนพึ่งตนเองและจำเป็นต้องเพิ่มเติม เช่น ทักษะประสบการณ์ด้านการสื่อสาร วิทยากรกระบวนการ วิทยากรถ่ายทอดความรู้ จึงเป็นความรู้ในตนเองสู่ประโยชน์ของการพัฒนาชุมชนได้ และคนในชุมชนมีส่วนร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติการร่วมติดตามผลและร่วมรับประโยชน์โดยมีสัดส่วนเข้าถึงสิทธิประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ในชุมชน และคนในชุมชนต้องมีศักยภาพในการพึ่งพาตนเองสูง การดำรงและมีการสืบสานภูมิปัญญา ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นไปยังรุ่นลูกหลานและเป็นตัวเชื่อมโยงให้คนในชุมชนเข้ามารวมกัน และต้องให้ประชาชนส่วนใหญ่ของชุมชนได้รับประโยชน์ ทั้งนี้เนื่องจากการมีพลังในชุมชนและกับภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ด้วยการร่วมกำหนดเป้าหมาย การจัดการข้อมูล การออกแบบแผนและกิจกรรม การจัดการทรัพยากร การติดตาม และประเมินผลร่วมกันโดยมีกลไกสภาผู้นำชุมชน มีการประสานและเชื่อมโยงชุมชนอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของโดยสอดคล้องกับ สุเทพ คำเมษ (2559) เรื่อง ทูตทางสังคมกับการพัฒนาเป็นชุมชนพึ่งตนเองของกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ พบว่า ทูตทางสังคมที่สำคัญต่อการพัฒนากลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ คือ เครือข่ายของกลุ่ม การมีส่วนร่วมทุนทางสังคมที่มีความไว้วางใจกันและการดำเนินงานของกลุ่มเป็นพื้นฐานของการสร้างความเชื่อมั่นในการดำเนินงานร่วมกันสำหรับทุนทางสังคมในมิติการรับรู้และเรียนรู้ การแก้ไขและปรับปรุงเกิดการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ระหว่างเครือข่ายภายในและภายนอกชุมชน เกิดการพัฒนาเป็นชุมชนพึ่งตนเอง ด้วยการมีกำลังของทุนทางสังคมและการเกื้อหนุนของทุนชุมชนอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานหรือองค์กรทุกภาคส่วนที่มีความเกี่ยวข้องกับงานพัฒนาควรให้ความสำคัญและใช้แนวคิด การเสริมพลังชุมชนเป็นชุมชนน่าอยู่ มีความเข้มแข็งด้วยกลไกสภาผู้นำชุมชน เป็นเครื่องมือในการพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนด้านสุขภาวะของชุมชน

ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ต่อการนำไปใช้ในพื้นที่อื่น ๆ

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการปกครองท้องถิ่นหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาชุมชนผ่านกลไกสภาผู้นำชุมชนในลักษณะคู่ขนานระหว่างเชิงนโยบายกับให้ชุมชนเป็นเจ้าของร่วมกันพัฒนาตั้งแต่กระบวนการ ร่วมวางแผน (Co-Plan) ร่วมดำเนินการหรือจัดการ (Co-Production) ร่วมติดตามประเมินผลเพื่อการเรียนรู้และพัฒนา (Co-Evaluation) ให้เกิดความยั่งยืนในมิติอื่น ๆ ได้

2. การที่ชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้แต่ควรเชื่อมโยงประสานพื้นที่ข้างเคียงและกับภาคีหรือองค์กรภายนอกเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันและลดความขัดแย้งกับพื้นที่ข้างเคียงและกับภาคีหรือองค์กรภายนอกได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการประเมินผลตอบแทนทางสังคมจากโครงการชุมชนน่าอยู่
2. ควรศึกษาวิจัยเชิงพัฒนาและปฏิบัติการที่แสวงหาตัวแบบการยกระดับความเข้มแข็งและยั่งยืนระดับตำบล

References

- Atachai. C. (2020). The Evaluation Model of The Community Leader Council in Self-Management for Livable Communities. [Doctoral thesis, Uttaradit Rajabhat University.], Uttaradit Rajabhat University Library.
- Bunnag. C. (2018). Research Coordination for SDGs. *The Thailand Research Fund (TRF)*.
- Butterfoss, F. D., Goodman, R. M., & Wandersman, A. (1996). Community coalitions for and health promotion: Factors predicting satisfaction participation and planning Health. *Education Quarterly*, 23(1), 65–79. doi:10.1177/109019819602300105.
- Charoenporn. C. (2017). Healthy city Concept for the Finding of Community Participatory development method case study of Lakhok Community. *Lakhok Subdistrict. Muang District. Phatumthani Province*.

- Khammek, S. (2016). Social capital and the development to a self –reliance Community of an Organic and Agriculture group. [Graduate School Thesis. Mahidol University.], Mahidol University Library., Bangkok
- Khunnikhom, P. (2019). *Health Impact Assessment Case Studies building project well-being Khlong Thom Model. Hot waterfall attraction 100% smoke-free. Khlong Thom Subdistrict Administrative Organization. Khlong Thom District, Krabi Province.* Southern Health Promotion Academic Center. Health System institution. Prince of Songkla University.
- Laverack, G. (2007a). *Health Promotion Practice: Building Empowered Communities.* Berkshire: Open University Press.
- Phourai. P. (2021) Community Empowerment for Health Promotion: A Case Study of the Healthy Community Project in the Northern Region Thai Health Promotion Foundation. [Doctoral thesis, National Institute of Development Administration.], National Institute of Development Administration Library.
- Pinitphuwadol, K. (2017). *Quick Research Characteristics Research Report on Urgent Issues of ASEAN Community.* Sustainable Development. Bangkok: The Thailand Research Fund (TRF).
- Posrie, R. (2021). *Educational research.* Faculty of Education, Uttaradit Rajabhat University.
- Praneetham, C. .(2019). Factors Relating Environmental Conservation Behavior in Household and Hotels of Thai Tourists. [Master's Thesis, National Institute of Development Administration.], National Institute of Development Administration Library.
- Srirattanaball, A. (2017). *Health Promotion and Community Empowerment.* Unpublished Document. Thai Health Promotion Foundation.
- Siriwilailerdanun, L. (2020). *Bicycle Tourism Management Model for Border Cities in Eastern Lanna.* [Doctoral Thesis. University of Phayao Doctor of Philosophy, Phayao University.], Phayao University Library.
- Saongoen, S. (2017). *Success Factors Contributing to a Successful Village for Sufficiency Economy of Baannongri Village Number 7 in Nongri Subdistrict Mueang Chonburi Province.* [Master's Thesis. Faculty of Public administration, College of Public Administration Burapha University.], Burapha University Library.
- Wallerstein, N. (1992). Powerlessness, empowerment, and health: implications for health promotion programs. *American Journal of Health Promotion*, 6(3), 197–205. doi: 10.4278/0890–1171–6.3.197.

WHO. (2019). *Health Impact Assessment (HIA) The Determinants of Health*. Available on
<https://www.who.int/hia/evidence/doh/en/> (retrieved 31 May 2019).